

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Управлінський облік»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.е.н.,
спеціаліст вищої категорії, викладач - методист, Пушкар О. І.

Рецензенти:

1. Голова циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Цимбалістова О.А.
2. Професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, д.е.н., професор Дружиніна В.В.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Управлінський облік» складена відповідно до освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Облік і аудит».

Управлінський облік – це важлива складова процесу управління підприємством, від нього залежить правильність прийняття управлінських рішень та ефективність використання ресурсів підприємства.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методологія і методика ведення управлінського обліку на підприємстві.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна взаємопов'язана з такими навчальними дисциплінами як “Бухгалтерський облік”, “Економічний аналіз”, “Менеджмент”, “Статистика”.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.
2. Склад витрат виробництва
3. Класифікація і поведінка витрат
4. Методика обліку і калькулювання витрат
5. Облік і калькулювання за повними витратами
6. Облік і калькулювання за змінними витратами
7. Облік і калькулювання за нормативними витратами
8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку
9. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень
10. Бюджетування і контроль
11. Облік і контроль за центрами відповідальності
12. Взаємозв'язок управлінського і фінансового обліку

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Управлінський облік» є формування системи знань з організації та методики управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Управлінський облік» є набуття вмінь застосовувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі повинні:

знати:

- принципи, функції та методи управлінського обліку.
- місце управлінського обліку в системі плану рахунків України.
- склад виробничих витрат в Україні.
- склад невиробничих витрат.
- класифікацію витрат в управлінському обліку.
- методи вивчення поведінки витрат.

– методи обліку і калькулювання витрат за повними витратами у вітчизняній практиці.

- зарубіжні методи обліку і калькулювання за повними витратами.
- системи обліку і калькулювання за змінними витратами.
- сутність нормативного методу обліку витрат.
- методи аналізу "витрати - обсяг - прибуток".
- сутність релевантного підходу до управління витратами.
- бюджет як інструмент системи управлінського контролю.
- облік і контроль за центрами відповідальності
- взаємозв'язок та відмінності управлінського та фінансового обліку.

вміти:

– організувати управлінський облік на підприємстві.

– застосовувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку повних та змінних витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

– скласти нормативні калькуляції собівартості продукції та здійснювати аналіз відхилень від нормативів та їх вплив на прибуток.

– здійснювати аналіз взаємозв'язку "витрати - обсяг - прибуток" та визначати точку беззбитковості математичними та графічним методами.

- здійснювати бюджетування та контроль витрат.
- приймати ефективні управлінські рішення.
- здійснювати оцінку діяльності центрів відповідальності.

1.4. Форма підсумкового контролю (екзамен).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4 кредити ECTS.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов	
Фахові компетентності (ФК)	ФК-3	Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення
Фахові компетентності (ФК)	ФК-5	Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень
	ФК-12	Здатність формувати обліково-аналітичну інформацію для ефективного управління діяльністю підприємства

2. Короткий опис змісту навчальної дисципліни

Тема № 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.

Сутність та завдання управлінського обліку. Етапи розвитку управлінського обліку. Предмет, об'єкти та методи управлінського обліку. Принципи та функції управлінського обліку. Місце управлінського обліку в сучасній обліковій системі. Організація управлінського обліку на підприємствах.

Тема № 2. Склад витрат виробництва.

Класифікація витрат відповідно до П(с)БО 16 “Витрати”. Склад виробничих витрат на підприємствах України. Склад невиробничих витрат.

Тема № 3. Класифікація і поведінка витрат.

Поняття та необхідність обліку витрат. Класифікація витрат в управлінському обліку. Поведінка витрат та методи її вивчення.

Тема № 4. Методи обліку і калькулювання витрат.

Облік витрат та фактори, що впливають на його побудову. Системи та методи обліку витрат і калькулювання. Розподіл витрат. Поняття калькуляцій та їх види. Собівартість та види собівартості.

Тема № 5. Облік і калькулювання за повними витратами.

Вітчизняні методи обліку і калькулювання за повними витратами (попередільний, попроцесний, позамовний, обліку фактичних витрат, нормативний). Зарубіжні методи обліку і калькулювання повних витрат (Метод однорідних секцій, метод стандарт-косту, метод нормативного розподілу витрат). Облік і розподіл непрямих витрат.

Тема № 6. Облік і калькулювання за змінними витратами.

Системи обліку і калькулювання за змінними витратами. Система директ-костинг, її переваги і можливості. Етапи розвитку простого і розвинутого директ-косту. Проблеми сучасного управлінського обліку. Стратегічний управлінський облік.

Тема № 7. Облік і калькулювання за нормативними витратами.

Сутність і завдання нормативного методу обліку витрат. Організація обліку нормативних витрат.

Складання нормативної калькуляції собівартості продукції. Облік і аналіз відхилень від нормативів та їх вплив на прибуток.

Тема № 8. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Мета і методи аналізу "витрати - обсяг - прибуток". Основні припущення аналізу "витрати - обсяг - прибуток". Визначення точки беззбитковості за допомогою рівнянь. Маржинальний метод визначення точки беззбитковості. Графічні методи аналізу.

Тема № 9. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.

Загальна характеристика управлінських рішень. Поняття релевантності інформації. Прийняття поточних управлінських рішень. Прийняття інвестиційних рішень.

Тема № 10. Бюджетування і контроль.

Бюджет як інструмент системи управлінського контролю. Види і форми бюджетів. Порядок складання і призначення бюджетів. Бюджетний баланс. Призначення і порядок складання гнучких бюджетів. Аналіз відхилень з використанням гнучкого бюджету.

Тема № 11. Облік і контроль за центрами відповідальності.

Поняття і класифікація центрів відповідальності. Оцінка діяльності центрів відповідальності. Трансфертні ціни та їх застосування. Контроль та внутрішня звітність за центрами відповідальності.

Тема № 12. Взаємозв'язок управлінського та фінансового обліку.

Взаємозв'язок управлінського та фінансового обліку. Відмінності управлінського та фінансового обліку.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті:

Основна література:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. №996-XIV
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 31.12.1999р. №318

3. Садовська І.Б., Божидарник Т.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2013

4. Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: Підручник. - К.: Центр учбової літератури, 2012

Допоміжна література:

5. Атамас П.Й. Управлінський облік: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2009

6. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. - К.: Скарб, 2006

7. Ленъ В.С. Управлінський облік: Навчальний посібник. - К.: «Знання - Прес», 2006

8. Нападовська Л.В. Управлінський облік. - К.: КНТУ, 2008

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

9. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Режим доступу:

10. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/a#Find>

11. Всеукраїнська професійна газета «Все про бухгалтерський облік». Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua/ukr>

12. Видавнича група «Баланс клуб». Режим доступу: <https://balance.ua/ua/news/>

4. Засоби оцінювання здобувачів вищої освіти

Питання для підсумкового контролю (екзамен):

1. Роль обліку в управлінні собівартістю продукції.
2. Прийняття рішень і планування діяльності на основі аналізу взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток”.
3. Сутність, задачі та функції управлінського обліку.
4. Методи аналізу “витрати-обсяг-прибуток”.
5. Етапи розвитку управлінського обліку.
6. Визначення точки беззбитковості, розрахунок обсягу діяльності, необхідного для бажаного прибутку.
7. Предмет і об'єкт управлінського обліку.
8. Графічні методи аналізу.
9. Взаємозв'язок і відмінність фінансового та управлінського обліку.
10. Припущення аналізу “витрати-обсяг-прибуток”.
11. Схеми організації управлінського обліку при різних системах обліку.
12. Історія розвитку й виродження нормативного методу обліку витрат і калькулювання.
13. Залежність організації управлінського обліку від принципів побудови Плану рахунків.
14. Порівняльна оцінка елементів методу стандар-косту і нормативного методу

15. Місце управлінського обліку в системі Плану рахунків України.
16. Організація нормативного господарства підприємства і складання нормативних калькуляцій.
17. Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат і доходів.
18. Облік зміни норм і використання його даних
19. Класифікація доходів і характеристика їх основних видів.
20. Методика і техніка обліку відхилень від норм.
21. Загальнооблікова та управлінська класифікація витрат за різними ознаками.
22. Аналіз відхилень від норм і управління ними.
23. Характеристика основних видів витрат.
24. Зародження й розвиток стратегічного обліку.
25. Характеристика реагування витрат на зміни в діяльності під підприємства.
26. Релевантний підхід до управління.
27. Поведінка змінних і постійних витрат за зміни обсягу діяльності підприємства.
28. Поняття про релевантність обліку інформації та її вплив на прийняття рішень.
29. Оцінка витрат і побудова їх функції.
30. Пошук альтернативних варіантів дій і вибір найоптимальнішого з них.
31. Методи визначення функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика.
32. Види і форми бюджетів.
33. Сутність та зміст обліку виробничих витрат.
34. Бюджет як інструмент система управлінського контролю, його сутність і функції.
35. Об'єкти витрат і об'єкти калькулювання.
36. Загальна характеристика операційного і фінансового бюджетів.
37. Класифікація методів обліку витрат і калькулювання.
38. Порядок складання і призначення бюджету продажів, бюджету виробництва, бюджету придбання і використання матеріалів, бюджету адміністративних витрат і витрат на збут.
39. Характеристика і сфера застосування простого позамовного попередільного та нормативного методів обліку і калькулювання.
40. Методика і техніка контролю за виконанням бюджетів.
41. Організація зведеного обліку витрат при різних методах обліку.
42. Призначення і порядок складання гнучких бюджетів.
43. Методика і техніка калькуляційних розрахунків.
44. Аналіз відхилень з використанням гнучкого бюджету.
45. Історія розвитку методів обліку витрат і калькулювання повної собівартості продукції в країнах з ринковою економікою.
46. Поняття і класифікація центрів відповідальності.
47. Характеристика і сфера застосування методу однорідних секцій, стандарт-косту та методу нормативного розподілу постійних витрат.
48. Принципи обліку, звітність та оцінка діяльності центрів відповідальності.
49. Проблеми сучасного управлінського обліку.

50. Використання аналізу “витрати–обсяг–прибуток” у процесі прийняття рішень.
51. Порівняльна оцінка вітчизняних і зарубіжних методів обліку повної собівартості продукції.
52. Облік і оцінка діяльності центрів витрат.
53. Контроль операцій з надходження матеріальних цінностей. Складання загального акту ревізії.
54. Напрямки і джерела ревізій розрахункових та кредитних операцій.
55. Характеристика і сфера застосування простого директ-косту, його переваги, можливості.
56. Методи визначення трансфертних цін.
57. Особливості розвинутого директ-косту, його переваги, можливості.
58. Облік і оцінка діяльності центрів інвестицій.
59. Поняття про трансфертні ціни та їх застосування.
60. Особливості обліку і звітність по сегментам бізнесу.